

1

חלק ראשון

רשת בתי הספר המסונפים
לאונסקו (ASP)

.....

א. השקת רשת בתי־הספר המסונפים (ASPnet)

ב. הסמל

ג. מטרות

ד. מוסדות חינוך

ה. פרופיל בתי־הספר המסונפים לאונסקו

ו. השותפים

ז. הכרה מצד הקהילה הבין־לאומית

ח. מימון

ט. טכנולוגיות תקשורת חדשות

1 בתי־הספר המסונפים לאונסקו (ASP)

א. השקת רשת בתי־הספר המסונפים (ASPnet)

ארגון האו"ם לחינוך, מדע ותרבות ואינפורמטיקה (אונסקו) הוא ארגון בין־ממשלתי המתמחה בתחומים אלו.³ לפי החוקה, מטרת הארגון היא "לתרום לשלום ולביטחון באמצעות שיתוף פעולה בין העמים על־מנת לקדם כבוד אוניברסלי לצדק, לשלטון החוק, לזכויות האדם ולחופש בסיסי לכל עמי העולם, ללא הבדל גזע, מין, שפה או דת[...]".

התכניות של אונסקו הן מגוונות ורב־תחומיות: ממאבק נגד בורות ועד למידה ללא גבולות; ממחקרים ימיים ועד לשימור ושיקום אתרי תרבות ומונומנטים. תיאום מאמצים מדעיים בין־לאומיים, תקינה של נוהלי תיעוד, אימוץ כלים נורמטיביים, שירותי מידע, שיתוף פעולה עם ארגונים לא־ממשלתיים ושורה של פרסומים - כל אלו הם חלק מהמנדט של אונסקו.

הוועידה הכללית הדו־שנתית של כל המדינות החברות באונסקו (187) מאשרת את התכניות ומייעדת תקציב לביצוען. לאונסקו ועד מנהל (בן 58 חברים) המפקח על עבודת המזכירות שמוציאה לפועל את התכניות. במזכירות, במשרד הראשי בפריז ובמשרדים אזוריים ברחבי העולם כולו עובדים בני מאה לאומים שונים.

כדי לסייע לאונסקו ביישום ומימוש התכניות, הוקמו ועדים לאומיים ברוב המדינות החברות. ועדים אלו עומדים בקשר עם המזכירות בפריז, עם המשרדים האזוריים כמו גם עם קבוצות וארגונים המעוניינים לקדם תחומי פעילות מיוחדים של אונסקו.

אחת המטרות הבסיסיות של הארגון הייתה תמיך קידום השלום ושיתוף הפעולה הבין־לאומי באמצעות חינוך.

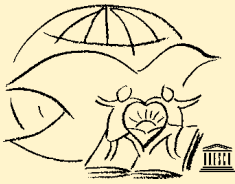
מאז הקמת הארגון בשנת 1946, הפיקו מחנכים העובדים עם אונסקו הצעות ורעיונות חדשים ומרשימים לחינוך למען הבנה בין־לאומית.

כדי לתרגם רעיונות אלו לפעולות מעשיות, השיק אונסקו בשנת 1953 את רשת בתי־הספר המסונפים (ASP).

3 חוקת אונסקו נחתמה ב־16 בנובמבר 1946 ואושרה ב־4 בנובמבר 1946.

ב. הסמל

ב־1983 התקיימה תחרות בין־לאומית לעיצוב סמל ל־ASP. הרשת בחרה בסמל שעיצב תלמיד בית־ספר לאמנות בעיר סוקר שבבוליביה.⁴ הסמל מייצג את המרכיבים: כדור הארץ - העולם; יונה - השלום; נער ונערה - ידידות ואחוזה; ספר - החינוך; ואחרונה השמש - המייצגת את האנרגיה הדרושה לקדם את השלום.

ג. מטרות

מטרת רשת בתי־הספר המסונפים לאונסקו (ASPnet) היא לגייס ברחבי העולם בתי־ספר שיקבלו עליהם את תפקיד חיזוק החינוך וקידום תרבות של שלום וסובלנות. קשר בין בתי־הספר המשתתפים על־ידי החלפת שיטות וחומרי למידה בין מורים ותלמידים הוא חלק בלי נפרד מפעילויות ASPnet.

בתי־הספר המסונפים פועלים בכמה רמות:

- **ברמה הלאומית:** הוועדים הלאומיים ומשרדי החינוך מוזמנים להקים רשת של בתי־ספר המעוניינים פעילויות ובעבודה ניסיונית, שמטרתם לפתח שיטות הוראה וחומרים חדשים, הנוגעים **לתרבות של שלום וסובלנות**. לרשת זו תהיה השפעה על כלל המערכת על־ידי הפצת מידע על התוצאות שהושגו, כדי שגם בתי־ספר אחרים ילמדו ויכירו את העבודה שנעשתה. במקרים רבים, ASPnet תורמת לרפורמה חינוכית בכמה מהמדינות החברות באונסקו.
- **ברמה האזורית:** למרות הבדלים בין אזורים גאוגרפיים שונים, יש כמה מכנים משותפים בתחום החינוך: תרבות, שפה, דת, כל אזור בעולם בונה תכנית פעולה, מציע פרויקטים נבחרים, יוזם אירועים (סמינרים וסדנאות למתאמים לאומיים, מורים).
- **ברמה הבין־לאומית:** נעשים מאמצים לאפשר חילופי מידע ASPnet - ארגון פרויקטים בין־לאומיים ועידוד מגעים וקשרים של סולידריות בין המוסדות המשתתפים.

4 במלאת שלושים שנה להקמת ASP, בסופיה שבבולגריה.

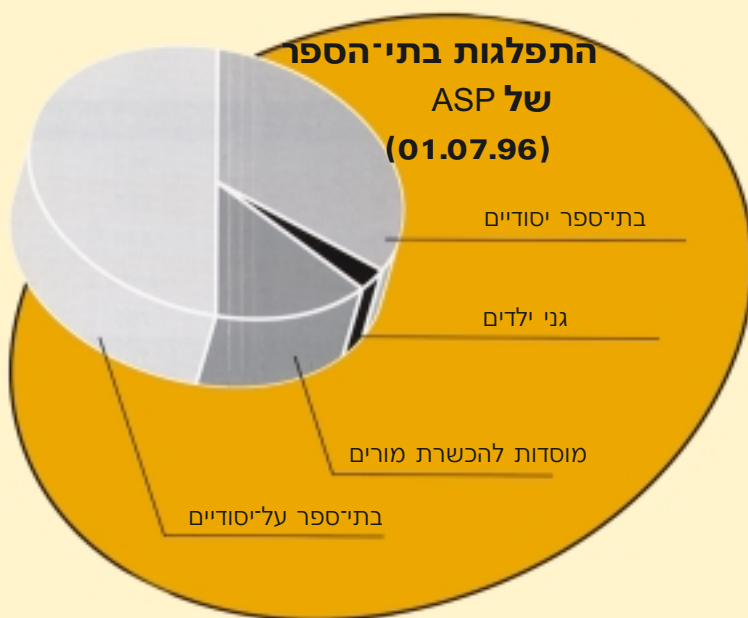

ד. מוסדות חינוך

בתי־הספר של ASP אינם מוסדות נפרדים או מיוחדים. הם חלק בלתי נפרד ממערכת החינוך הלאומית, אך הם מסוגלים, בזכות הפרויקטים שלהם וקשריהם עם אונסקו, לתרום לשיפור התכנים, השיטות והחומרים החינוכיים מהזווית של שלום, הבנה ושיתוף פעולה בין־לאומיים.

אין אלה "בתי־ספר של אונסקו". הם מנוהלים לפי תכנית לימודים של מערכת החינוך הלאומית. הם בוחרים ליטול חלק ברשת בתי־הספר המסונפים לאונסקו, וכך הם נעשים "בתי־ספר חלוציים - מובילים".

בתוך המגוון הרחב של מוסדות החינוך המשתתפים ברשת בתי־הספר המסונפים לאונסקו (ASP), מרביתם אמנם מוסדות של המדינה, אך יש גם בתי־ספר פרטיים וניסויים (מונטסורי, וולדורף), בתי־ספר בין־לאומיים ובתי־ספר דתיים (של כל הדתות).

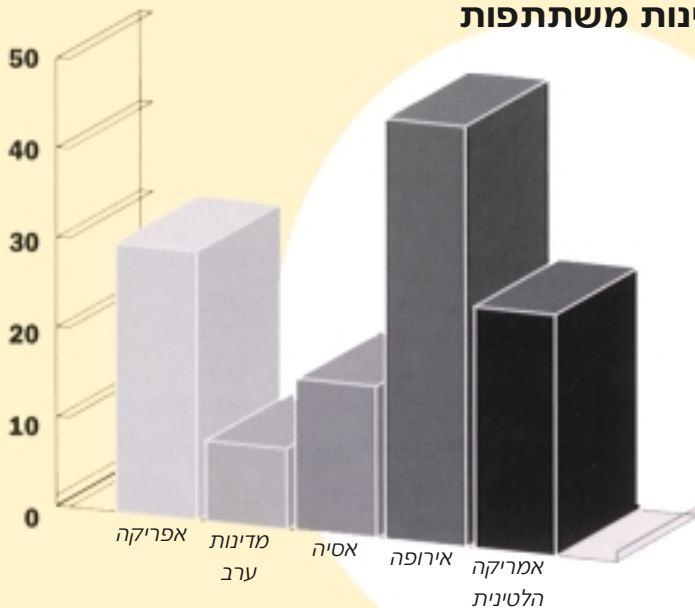
חלק ראשון • בתי הספר המסונפים לאונסקו (ASP)

כ־6,000 מוסדות מ־130 מדינות השתתפו בשנת 2000 ברשת ASPnet, ובהם גני ילדים, בתי־ספר יסודיים, בתי־ספר תיכוניים ומוסדות להשכלה טכנית, מקצועית ולהכשרת מורים. בתי־הספר נמצאים בכל אזורי העולם - אפריקה, אסיה, אזור האוקיינוס השקט, מדינות ערב, אירופה, אמריקה הלטינית, האיים הקריביים וצפון אמריקה - בארצות המייצגות מגוון של מערכות תרבות, כלכלה וחברה ואשר נמצאות בשלבי התפתחות שונים.

אולם ההיבט החשוב ביותר אינו מספר המוסדות המעורבים בפרויקט, אלא איכות עבודתם הנותנת השראה למוסדות אחרים ולפרויקטים דומים.

הואיל ובתי־ספר של ASP צוברים ניסיון והצלחות ברמה הלאומית, אפשר להשיק ולנהל בהצלחה פרויקטים נבחרים, אזוריים ובין־לאומיים, המוקדשים לנושא מיוחד; פרויקטים אלה מכונים פרויקטים של "ספינת הדגל". לאור התוצאות החיוביות, התגבשו פרויקטים אחדים של ספינת הדגל במחצית הראשונה של שנות התשעים במאה העשרים. כמה דוגמאות של פרויקטים אלו מוצגות בחלק החמישי של חוברת זו.

מספר מדינות משתתפות

ה. פרופיל בתי־הספר המסונפים לאונסקו

במהלך הסימפוזיון הבין־לאומי⁵ לכבוד שנת הארבעים של ASPnet, הועלו הצעות ביחס לפרופיל בתי־הספר של ASP. דיון דומה נערך במהלך "הוועידה הבין־לאומית על שלום וסובלנות"⁶.

להלן כמה נקודות הראויות לציון לגבי יעדי פעילותם של בתי־הספר של ASP:

- לתרום תרומה פעילה לחיזוק המטרות והעקרונות שנקבעו בחוקת אונסקו, הן בכיתה והן מחוץ לכותלי בית־הספר. הפעילות תתבסס על "ההמלצות לחינוך למען הבנה בין־לאומית, שיתוף פעולה ושלום וכן חינוך לזכויות האדם וחופש בסיסי" (1974); ועל "המסגרת המשולבת לפעולה למען חינוך לשלום, זכויות האדם ודמוקרטיה" (1994).
- לפתח את המושג של "למידה בין־תרבותית", המבוססת על דמוקרטיה ושיתוף; להביא למעורבות של מורים, תלמידים והורים ולגבש עבודת צוות; לשפר את איכות ההוראה, להפגין אומץ לב מקצועי ולעבוד באווירה מעוררת יצירתיות.
- לייסד רשת בתי־ספר: לסייע בפיתוחה של רשת בתי־ספר ובארגון מפגשים וקשרים שוטפים בין מרכיביה. ליצור שיתוף פעולה עם רשויות ומוסדות, ארגונים לא־ממשלתיים, אמצעי תקשורת, ארגונים פרטיים ומפעלים כלכליים.
- למקד את תשומת הלב בלמידה כיצד לחיות יחד, נוסף להעברת ידע ומידע. על הלמידה להתייחס גם לעושר ולחיוניות שביחסים ובשיתוף פעולה בין תרבויות ובין אנשים שונים, כי חיים משמעותיים בעולם העתיד המבוסס על שלום ב־ר־קיימא ניתן להשיג רק במאמצים משותפים. משום כך עליהם לשאוף להתקדם אל עבר האחר והשונה, להתגבר על אילוצים והבדלים בין קבוצות אתניות, תרבות, מין, שפה, מערכות חברתיות, כלכליות ופוליטיות, דת, אורח מחשבה, אורח חיים, מושגי הוראה, אזורים, מדינות, מחוזות, מנהלים ומוסדות.
- להיות מודעים למרכיבים המונחים על כף המאזניים בהתקדמות לקראת גלובליזציה של עולמנו היחיד והמיוחד.

5 בסואסט שבגרמניה, ספטמבר 1993.

6 בישראל, יוני 1996.

חלק ראשון • בתי הספר המסונפים לאונסקו (ASP)

על בתי הספר של ASPnet להתרכז בנושאים כמו:

- תפקידי אונסקו והעקרונות לפתרון בעיות העולם.
- חינוך לשלום, זכויות האדם, דמוקרטיה וסובלנות.
- הגנה ושמירה על הסביבה הטבעית ועל מורשת העולם.
- הגיוון של עולמנו היחיד והמיוחד.
- אמצעי תקשורת וטכנולוגיות מידע חדשים.
- פתרון סכסוכים ללא אלימות.
- סולידריות עם קרבנות של אלימות ושל אסונות חברתיים וסביבתיים.
- **לפתח ולהפעיל שיטות הוראה חדשות**, ולהפיץ על מנת לתרום להכשרת מורים יעילה יותר ולפיתוח תכניות לבתי-ספר.
- **לפתח שיטות משלהם להשתתפות ב-ASP**.
- **להגיש דוח התקדמות שנתי על הפרויקטים** למתאם הלאומי של רשת בתי-הספר המסונפים לאונסקו.

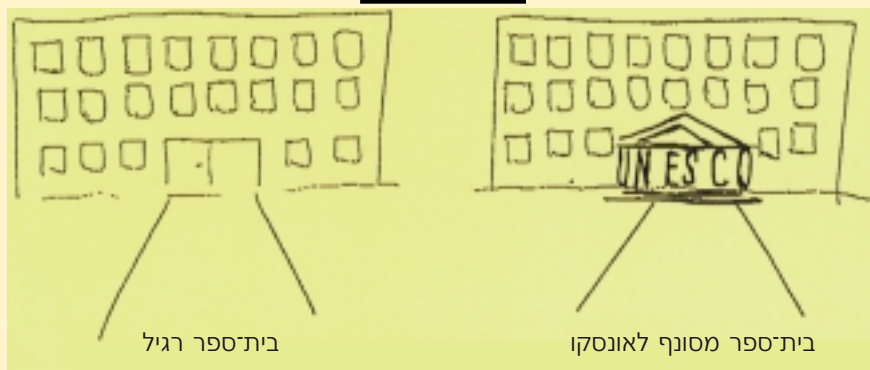
“אנו חיים בעולם אחד,
ואנו לומדים למען
עולם אחד”.

מהו בית ספר מסונף לאונסקו?

ההבדל בין בית ספר רגיל לבין בית ספר המסונף לאונסקו (ASP)

כך?

או כך?

זו תרומתו של מר פאול פפר, מורה ומתאם ASP אזרחי במדינת הסן שבגרמניה, לדיון על פרופיל בית ספר.

פרופיל בית הספר שלנו

בית הספר שלנו	
	מטרות
	מאפיינים
	נושאי לימוד
	פעילויות
	התרשמויות

חלק ראשון • בתי־הספר המסונפים לאונסקו (ASP)

1. השותפים

לאור היעדים של רשת ASP, יש נחיצות רבה בשותפויות, ברמות הלאומית והבין־לאומית.

שותפים ברמה הלאומית :

- הוועד הלאומי לאונסקו (ראה חלק שישי), אשר בשיתוף פעולה עם משרד החינוך מפעיל, מגבש ומרכז את רשת ASPnet, ואחראי לבחירת המוסדות המשתתפים.
- מנהלי בתי־הספר ומורים - המתכננים, מבצעים ומעריכים את הפעילויות.
- כותבי תכניות לימודים - המסייעים לפתח, לכתוב ולספק יחידות וחומרי הוראה לניסוי בבתי־הספר.
- תלמידים - השתתפותם המלאה חיונית.
- הורים - משתתפים בפרויקטים ותומכים בתלמידים.
- מפקחים ומוסדות למחקר חינוכי - יכולים לפתח טכניקות הוראה חדשניות ושיטות שיונהגו בבתי־הספר המשתתפים ב־ASPnet.
- הקהילה המקומית - לעתים מזומנות יש בה משאבים רבי ערך, בפרט משאבי אנוש, שאותם ניתן להעמיד לרשות בתי־הספר של ASP.
- אמצעי התקשורת - יכולים לסייע להפיץ דוגמאות של פרויקטים חדשניים ושל הישגי בתי־ספר, כדי שאחרים יוכלו ללמוד מהם.
- המגזר הפרטי־העסקי - מציע תמיכה לפעילויות ASPnet.
- מועדוני אונסקו - יכולים להוות מערכת תמיכה מצוינת, בתוך בתי־הספר וגם מחוצה לו.

השותפים ברמה האזורית:

- המשרדים האזוריים של אונסקו - מספקים סיוע ותמיכה לפעילויות לאומיות, אזוריות ובין־לאומיות.
- ארגונים בין־ממשלתיים אזוריים - כמו מועצת אירופה והארגון לאחדות אפריקה, אשר מעמדם מאפשר להם לשתף פעולה בקידום ובתמיכה ב־ASPnet.

חלק ראשון • בתי הספר המסונפים לאונסקו (ASP)

השותפים ברמה הבין-לאומית:

- **סקטור החינוך במטה אונסקו בפריז** - מרכז את ASPnet, מארגן ועידות, תחרויות ואירועים בין-לאומיים ומשמש גם מרכז לחילופי מידע והפצת מידע. יחידות ארגוניות אחרות של אונסקו משתפות גם הן פעולה לטובת ASPnet.
- **גופים אחרים במערכת האו"ם** - ארגון האומות המאוחדות (UNO), UNICEF, ארגון הבריאות העולמי (WHO), ארגון העבודה הבין-לאומי (ILO), ארגון האו"ם למזון וחקלאות (FAO), ותכנית האו"ם להגנת הסביבה (UNEP) - כל אלו מספקים מידע וחומרים על בעיות ונושאים (את הכתובות של גופים אלה ראה בפרק השישי).
- **ארגונים בין-לאומיים לא-משלתיים הם שותפים רבי ערך.**
- **הרשת הבין-לאומית של ועדים לאומיים לאונסקו** - מקדמת בדרך-כלל קשרים בין-לאומיים.
- **המגזר הפרטי העסקי גלובלי** - מעורב יותר ויותר בפרויקטים בין-לאומיים למען תרבות של שלום. דוגמאות מהתקופה האחרונה הן קרן רוני-פולנק (צרפת) ו-NORAD (הסוכנות הנורווגית לפיתוח בין-לאומי) שתומכות בפרויקט של מורשת העולם. איגוד הבנקים השוויצרי מימן פרויקט להכשרת מורים בארצות שונות וכן פרויקט של תקשורת בין-לאומית.

ז. הכרה מצד הקהילה הבין-לאומית

אוסקר אריאס, חתן פרס נובל לשלום, משמש פטרון בפסטיבל השלום של הילדים בקוסטה-ריקה.

במהלך שנות קיומה זכתה רשת ASP בהכרה בין-לאומית. ההשתתפות ברשת מאפשרת למדינות החברות בה, דרך מעשית לתרום לביצוע המלצות אונסקו **לחינוך להבנה בין-לאומית, שיתוף פעולה ושלום וכן חינוך לזכויות האדם ולחירויות הבסיסיות (המלצות 1974)**.

שרי החינוך של מדינות אונסקו אימצו את הצהרת **הוועידה הבין-לאומית לחינוך (ICE)** (ג'נבה מושב ה-44, 1994) התומכת ב-ASP.

ועידת **"קהל אפריקה"** מציעה בדוח שלה "להקים קתדרות להוראת זכויות האדם, כדי לאמץ תרבות של שלום ודמוקרטיה. יש לשפר את תפקיד בתי-הספר השותפים לפרויקט בתי-הספר המסונפים לאונסקו בתחום זה" (סעיף 35).

במסגרת המשולבת לפעולה למען חינוך לשלום, זכויות האדם ודמוקרטיה,⁷ "הקהילה הבין-לאומית הביעה לאחרונה את רצונה הנחוש להתמודד עם כלים חדשים שהותאמו לאתגרים הנוכחיים ולפעול בצורה מתואמת ויעילה באמצעות אסטרטגיית ASP ותכנית הפעולה לשנים 1994 עד 2000. על אונסקו לרתום את יכולתו הארגונית, ובפרט את הרשתות האזוריות והבין-לאומיות, ולתת תוקף מעשי למסגרת פעולה זו. על רשת בתי-הספר המסונפים לתרום באופן הייחודי לה" (סעיף 38).

ח. מימון

כל רשת זקוקה לאמצעים מינימליים כדי לפעול כראוי, ורשת ASP אינה יוצאת מכלל זה. אולם המשאב החשוב ביותר הוא המשאב האנושי: תלמידים, הורים, מורים, מנהלים, מתאמים לאומיים והקהילה.

הציפייה מבתי-הספר של ASP היא שהם ידאגו לצורכיהם לביצוע פעילויותיהם. רשויות חינוך מקומיות או לאומיות מעניקות לעתים סיוע המאפשר להם לבצע פרויקטים. המורים והתלמידים מארגנים בדרך-כלל מבצעים לגיוס כספים כדי לממן פרויקטים (למשל הצגות, ריקודים, מכירת עוגות, רחיצת מכוניות).

המדינות החברות רשאיות להגיש לאונסקו בקשה לסיוע כספי לבית-ספר של ASP, זאת במסגרת התכניות הרגילות או תכניות ההשתתפות: לסדנאות וקורסי הדרכה למורים; להשתתפות בפרויקטים נבחרים של ספינת הדגל; להכנה, תרגום ופרסום של חומרי הוראה חדשים.

גם המגזר העסקי תורם יותר ויותר לעבודתו החדשנית של ASP.

זוכה מאקוודור בתחרות הציורים של ASP, מקבל מלגה מידי שר החינוך.

7 שהוועידה הכללית של אונסקו אישרה אותה במושב ה-28 (פריז, נובמבר 1995).

ט. טכנולוגיות תקשורת חדשות

טכנולוגיות חדשות ממלאות כיום תפקיד חשוב יותר ויותר בתחום התקשורת. המידע משודר במהירות רבה מאוד, הקשר בין מרחקים של אלפי קילומטרים הוא מְיָדִי ומתקצר והעלויות קטנות. טכנולוגיות אלה יוצרות מהפכה של ממש אשר משפיעה לא רק על פעולות ייצור ועבודה, אלא גם על החינוך וההדרכה.

טכנולוגיות חדשות אפילו
בבית ספר יסודי, רוסיה.

לא ייתכן שרשת ASP תישאר מחוץ לתחומי תקשורת חדשים אלו. לכן, לכבוד יובל החמישים של אונסקו (16 בנובמבר 1995), הושק פרויקט חדש - דואר אלקטרוני וועידות וידיאו באמצעות האינטרנט, שכותרתן **זה הזמן שלנו**, בסיוע הרשת בהולנד.

פרויקט תקשורת זה מיועד לבתי-ספר על-יסודיים, והמטרה לאפשר לתלמידים לתקשר עם נוער מארצות ואזורים שונים, בשאלות ונושאים המעסיקים את העולם. אנו מקווים שנוכל לקיים אירוע כזה בנובמבר של כל שנה.

מתברר שטכנולוגיות תקשורת חדשות שימושיות מאוד ליצירת סביבת לימוד גלובלית, לטובת למידה בין-תרבותית ולתרבות של שלום. אולם הוועדה הבין-לאומית לחינוך במאה העשרים ואחת מציינת ש"טכנולוגיה לבדה אינה מענה קסם לבעיות מערכת החינוך. ראשית, יש לשלבה במסגרת החינוך הקונבנציונלי, ולא לראות בה תחליף העומד בזכות עצמו⁸ [...]. פיתוח טכנולוגיות חדשות אינו מצמצם כלל את תפקידם של המורים - ההפך הוא הנכון⁹ - אך הוא משנה את משקלם של המורים כשותפים בקרן הידע הקולקטיבית, ועליהם מוטלת החובה להתארגן ולהציב את עצמם בנחישות כחיל החלוץ לשינוי¹⁰."

לקבלת מידע נוסף על ASP: <http://education.unesco.org/educprog/ASP>

8 מתוך J. De-Lours, *Learning: Thre Treasure Within* - דוח ועדת אונסקו לחינוך במאה העשרים ואחת, אונסקו 1996, עמ' 7.

9 שם, עמ' 174.

10 שם, עמ' 174.